

Stockholms
stad

**Miljö- och
klimathandlingsplan
2020–2023**
Rinkeby-Kista
stadsdelsförvaltning

stockholm.se

Miljö- och klimathandlingsplan 2020–2023

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning

Antogs av stadsdelsnämnd 2020-12-17

Kontaktperson: Laura Sanchez

Utredare och miljösamordnare

Administrativa avdelning

Telefonnummer 08-508 020 17

E-post: laura.sanchez@stockholm.se

Arbetsgrupp *miljögrupp*: Elia Wali, Kristin Franke Björkman, Maria Kearsley och Sofie Molin.

Sammanfattning

I maj 2020 antog kommunfullmäktige ett nytt miljöprogram och en ny klimathandlingsplan för Stockholms stad för perioden 2020 till 2023. Stadsdelsnämnderna fick därmed uppdraget att framställa lokala miljö- och klimathandlingsplaner 2020–2023 samt att redovisa i sina verksamhetsplaner hur de ska bidra till att staden uppnår miljömålen.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings miljö- och klimathandlingsplan 2020–2023 är ett förvaltningsövergripande dokument som syftar till att implementera stadens miljöprogram i förvaltningens miljöarbete. Handlingsplanen beskriver stadens prioriterade mål och effektmål samt stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer för genomförande och uppföljning. Miljö- och klimathandlingsplanens samtliga aktiviteter inkluderas i stadens överordnade system för ledning och uppföljning av all verksamhet och ekonomi (ILS). Indikatorerna är satta av kommunfullmäktige och stadsdelsnämnden. Arbetet med miljöfrågor följs upp i samband med tertialrapporter och verksamhetsberättelse.

I samband med att Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd antar sin verksamhetsplan för 2021 fattas beslut om miljö- och klimathandlingsplan 2020–2023. Miljö- och klimathandlingsplanens mål, aktiviteter och indikatorer revideras därefter varje år i samband med verksamhetsplanen.

Förkortningar

EU: Europeiska unionen

FN: förenta nationerna

ILS: överordnade system för ledning och uppföljning av all verksamhet och ekonomi

KF: kommunfullmäktige

Sdf: stadsdelsförvaltning

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Förkortningar	3
Tabellförteckning.....	5
Inledning.....	6
Genomförande och uppföljning.....	7
Ansvar.....	7
Stadens prioriterade miljömål och etappmål.....	8
1. Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040	9
1.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 1,5 ton CO ₂ e per invånare.....	9
1.2 Minskad klimatpåverkan från konsumtionen	9
Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer.....	9
2. En fossilfri organisation 2030	10
2.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 105 000 ton CO ₂ e från stadens verksamheter	10
2.2 Effektiv energianvändning	10
Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer.....	10
3. Ett klimatanpassat Stockholm	12
3.1 Stärkt förmåga att hantera effekterna av skyfall.....	13
3.2 Stärkt förmåga att hantera effekterna av värmebölja.....	13
Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer.....	13
4. Ett resurssmart Stockholm	14
4.1 Minskad resursanvändning och klokare konsumtion	14
4.2 Ökad recirkulation av materiella resurser inom staden.....	14
4.3 En ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen.....	15
Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer.....	15
5. Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem	18
5.1 Upprätthållna funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur	18
5.2 Ökat genomförande av förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel	18
5.3 Ökad andel livsmedel och varor i stadens inköp som gynnar biologisk mångfald	18
5.4 Förbättrad vattenkvalitet i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten .	18
Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer.....	19
6. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö.....	20

6.1 Minskad exponering av kvävedioxid och partiklar för stadens medborgare	21
6.2 Minskad omgivningsbuller	21
Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer	21
7. Ett giffritt Stockholm	21
7.1 Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter..	21
Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer	22
Förteckning av styrdokument och handlingsplaner	23

Tabellförteckning

Tabell 1. Översikt av stadens prioriterade miljömål och etappmål	8
Tabell 2. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2020 under prioriterat miljömål 1	9
Tabell 3. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2020 under prioriterat miljömål 2	10
Tabell 4. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2021 under prioriterat miljömål 2	11
Tabell 5. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2022 under prioriterat miljömål 2	11
Tabell 6. Stadsdelsnämndens löpande aktiviteter 2021–2023 under prioriterat mål 2	12
Tabell 7. Stadsdelsnämndens indikatorer under prioriterat miljömål 2	12
Tabell 8. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2020 under prioriterat miljömål 3	13
Tabell 9. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2021 under prioriterat miljömål 3	13
Tabell 10. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2022 under prioriterat miljömål 3	14
Tabell 11. Stadsdelsnämndens löpande aktiviteter 2021–2023 under prioriterat mål 3	14
Tabell 12. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2020 under prioriterat miljömål 4	15
Tabell 13. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2021 under prioriterat miljömål 4	16
Tabell 14. Stadsdelsnämndens aktivitet 2023 under prioriterat miljömål 4	16
Tabell 15. Stadsdelsnämndens löpande aktiviteter 2020–2023 under prioriterat mål 4	17
Tabell 16. Stadsdelsnämndens indikatorer under prioriterat miljömål 4	17
Tabell 17. Stadsdelsnämndens aktivitet 2020 under prioriterat miljömål 5	19
Tabell 18. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2021 under prioriterat miljömål 5	19
Tabell 19. Stadsdelsnämndens aktivitet 2023 under prioriterat miljömål 5	19
Tabell 20. Stadsdelsnämndens löpande aktiviteter 2020–2023 under prioriterat mål 5	20
Tabell 21. Stadsdelsnämndens indikatorer under prioriterat miljömål 5	20
Tabell 22. Stadsdelsnämndens aktivitet 2021 under prioriterat miljömål 6	21
Tabell 23. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2021 under prioriterat miljömål 7	22
Tabell 24. Stadsdelsnämndens aktivitet 2022 under prioriterat miljömål 7	22
Tabell 25. Stadsdelsnämndens aktivitet 2023 under prioriterat miljömål 7	22

Inledning

Miljö- och klimathandlingsplanen 2020–2023 är ett förvaltningsövergripande dokument som syftar till att implementera Stockholms stads miljöprogram i förvaltningens miljöarbete.

I maj 2020 antog kommunfullmäktige ett nytt miljöprogram och en ny klimathandlingsplan för Stockholms stad för perioden 2020 till 2023. Stadens miljöprogram bygger på de globala målen i FN:s Agenda 2030, Parisavtalet och EU:s ramverk för miljöarbete samt utvecklingen av de nationella miljömålen i Sverige. Stadsdelsnämnderna har fått i uppdrag att framställa lokala miljö- och klimathandlingsplaner 2020–2023 samt att redovisa i sina verksamhetsplaner hur de ska bidra till att staden uppnår miljömålen.

Förvaltningen har under våren 2020 startat upp en miljögrupp bestående av miljösamordnare och representanter från avdelningen för stadsutveckling och medborgarservice, förskoleavdelningen och lokalenheten. Miljögruppen arbetar med framtagandet av aktiviteter för miljöhandlingsplanen samt förankring av aktiviteterna i de verksamheter som har genomförandeansvar. Målbilden är att representation från flera verksamheter såsom äldreomsorgen kan inkluderas i miljögruppen under implementeringsfasen.

En nulägesbild av förvaltningens miljöarbete 2019–2020 (dnr RK 2020/400, dat.2020-09-08) genomfördes under sommaren 2020. Syftet med nulägesbilden var att få en översikt över de miljömål som har uppnåtts och arbetet som kvarstår. Nulägesbilden visade att det finns ett behov för en lokal handlingsplan och en samordnande funktion för miljöfrågor för att öka engagemanget i det långsiktiga arbetet för miljön. I nulägesbilden identifierades fyra områden som bör prioriteras i det fortsatta arbetet med miljöfrågor och som är fokus i den föreliggande handlingsplanen. Dessa avser minskning av nedskräpning i stadsdelsområdet, införande av energieffektiviserande åtgärder, ökad inköp av ekologiska livsmedel och måltider samt hantering av granbarkborreangripna träd.

I samband med att Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd antar sin verksamhetsplan för 2021 fattas beslut om miljö- och klimathandlingsplan 2020–2023 (benämns härnäst som miljö- och klimathandlingsplanen). Miljö- och klimathandlingsplanen åskådliggör stadsdelsnämndens aktiviteter för att bidra till att uppnå stadens miljömål. Handlingsplanen beskriver stadens prioriterade mål och effektmål samt stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer för genomförande och uppföljning.

Genomförande och uppföljning

Miljö- och klimathandlingsplanen anger aktiviteter som förvaltningens verksamheter ska genomföra. På det sättet fungerar miljö- och klimathandlingsplanen som ett styrande dokument som verksamheter kan utgå ifrån i sina åtaganden och arbetssätt. Verksamheterna har därefter handlingsutrymme att välja kostnadseffektiva åtgärder som är passande inom verksamheternas uppdrag och budget för att uppnå målen. Handlingsplanen kompletteras med en arbetsmall som ska användas av samtliga verksamheter som berörs av miljöfrågor. Arbetsmallen innehåller detaljerade beskrivningar av hur varje aktivitet ska genomföras, utveckling av aktiviteten och tips för vidare läsning och goda exempel.

Visionen är att samtliga medarbetare inom förvaltningen ska känna till miljö- och klimathandlingsplanens innehåll och tillämpa den i det dagliga arbetet.

Miljö- och klimathandlingsplanens samtliga aktiviteter inkluderas i stadens överordnade system för ledning och uppföljning av all verksamhet och ekonomi (ILS). Indikatorerna är satta av kommunfullmäktige och stadsdelsnämnden. Arbetet med miljöfrågor följs upp i samband med tertialrapporter och verksamhetsberättelse. Miljö- och klimathandlingsplanens mål, aktiviteter och indikatorer revideras årligen i samband med verksamhetsplanen.

Ansvar

Målen i Stockholms stads miljöprogram är styrande för staden som helhet. Dock berörs stadsdelsnämnderna inte av alla delmål. Stadsdelsnämnderna har exempelvis inte några utsläppsbehandling.

Förvaltningens avdelningschefer och enhetschefer har ansvar för att skapa goda förutsättningar för arbetet med miljöfrågor inom respektive verksamhet. Avdelningschefer och enhetschefer har även ansvar för att ta vara på och utveckla personalens kompetens och engagemang i miljöfrågor samt driva arbetet framåt. Miljösamordnare har ett samordnande ansvar för de övergripande miljö- och klimatfrågorna samt en rådgivande funktion för verksamheterna. Miljögruppens representanter arbetar som miljöambassadörer för att förankra aktiviteter i respektive verksamhet och fungerar som en kommunikationslänk mellan miljösamordnare och verksamheter med genomförandeansvar.

Stadens prioriterade miljömål och etappmål

Tabell 1 nedan presenterar stadens prioriterade miljömål och etappmål. I anslutning till varje prioriterat mål kommer detta avsnitt att presentera stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer för att uppnå målen.

Tabell 1. Översikt av stadens prioriterade miljömål och etappmål

Prioriterade mål	Etappmål
1. Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040	1.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 1,5 ton CO ₂ e per invånare. 1.2 Minskad klimatpåverkan från konsumtionen.
2. En fossilfri organisation 2030	2.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 105 000 ton CO ₂ e från stadens verksamheter. 2.2 Effektiv energianvändning.
3. Ett klimatanpassat Stockholm	3.1 Stärkt förmåga att hantera effekter av skyfall. 3.2 Stärkt förmåga att hantera effekter av värmebölja.
4. Ett resurssmart Stockholm	4.1 Minskad resursanvändning och klokare konsumtion. 4.2 Ökad recirkulation av materiella resurser inom staden. 4.3 En ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen.
5. Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem.	5.1 Upprätthållna funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur. 5.2 Ökat genomförande av förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel. 5.3 Ökad andel livsmedel och varor i stadens inköp som gynnar biologisk mångfald. 5.4 Förbättrad vattenkvalitet i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten.
6. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö	6.1 Minskad exponering av kvävedioxid och partiklar för stadens medborgare. 6.2 Minskat omgivningsbuller.
7. Ett giftfritt Stockholm	7.1 Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter.

1. Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040

Enligt stadens miljöprogram är målbilden att Stockholm och dess invånare har ställt om sin energianvändning till att vara fossilfri år 2040. Detta innebär att energianvändning för bland annat uppvärmning, el och gasanvändning i Stockholm inte genererar några nettoutsläpp av växthusgaser samt att staden verkar för att konsumtionens globala klimatpåverkan minskar kraftigt.¹

1.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 1,5 ton CO₂e per invånare

Etappmålet innebär att det totala växthusgasutsläppen i Stockholm ska ha minskat till högst 1,5 ton CO₂e per invånare år 2023. I beräkningen ingår växthusgasutsläpp som orsakas av energianvändning i staden såsom utsläpp från vägtransporter, spårtrafik, sjöfart, arbetsmaskiner el- och gasanvändning. Stockholmarens resor utanför kommungränsen och utsläpp från produktion av varor som tillverkas utanför kommungränsen utesluts från beräkningen.

1.2 Minskad klimatpåverkan från konsumtionen

Etappmålet innebär att de konsumtionsbaserade klimatutsläppen ska minska. Staden kan minska sin klimatpåverkan genom kravställande i inköpsprocessen. Målbilden är att stadens klimatpåverkan gällande inköp av livsmedel och måltider ska minska med en femtedel år 2023 samt att stadens egna tjänsteresor med flyg ska minska.

Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer

Stadsdelsnämndens aktiviteter under prioriterat mål 1 fokuserar på att öka medvetenheten om miljö- och klimatarbetet bland förvaltningens medarbetare och stadsdelsområdets invånare. På så sätt kan stadsdelsnämnden bidra till ökad kunskap hos stockholmarna om deras egen klimatpåverkan samt vikten av att minska växthusgasutsläppen.

Tabell 2. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2020 under prioriterat miljömål 1

Aktiviteter 2021	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Samarbeta med civilsamhället för att främja cyklandet i stadsdelsområdet.	Miljösamordnare	Miljösamordnare
Undvika inköp och användning av engångsprodukter och plast.	Enhetschefer för berörda verksamheter.	Miljösamordnare och ekonomienheten.
Arrangera en miljövecka i Sommar på torget.	Miljösamordnare och stadsmiljö.	Miljösamordnare
Presentera miljö- och klimathandlingsplanen till samtliga verksamheter med genomförandeansvar.	Miljösamordnare	Miljösamordnare
Skapa en film riktad till invånare gällande nedskräpning och ekonomi.	Administrativa avdelning med stöd av innovationsgruppen.	Miljösamordnare

¹ Se även *Stockholms stads klimathandlingsplan 2020–2023 För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040* och *Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2020–2024*.

2. En fossilfri organisation 2030

Enligt Stockholms stads miljöprogram är målbilden att stadens verksamheter ska gå före och bli fossilfria redan år 2030. Detta kan åstadkommas genom att verksamheterna minskar sitt växthusgasutsläpp och arbetar för en mer effektiv energianvändning.²

2.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 105 000 ton CO₂e från stadens verksamheter

Etappmålet innebär att växthusgasutsläppen från stadens verksamheter ska minska med 30 procent fram till 2023. Exempel på aktiviteter under detta etappmål inkluderar utbyte av verksamheters fordon mot fossilfria fordon samt inköp av elcyklar. Kravställande vid upphandling av arbetsmaskiner, fordon, el och livsmedel är även väsentligt i det arbetet.

2.2 Effektiv energianvändning

Etappmålet innebär att stadens verksamheter effektiviserar sin energianvändning med fem procent relativt den verksamhet som bedrivs. Energieffektivisering är viktigt både ur ett resurshållningsperspektiv och ett ekonomiskt perspektiv. Exempel på aktiviteter för att uppnå etappmålet omfattar implementering av energieffektiv belysning (LED) samt utbyte av energislukande vitvaror.

Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer

Införandet av energieffektiviserande åtgärder är ett av förvaltningens prioriterade områden inom miljöarbetet. Stadsdelsnämndens aktiviteter under prioriterat mål 2 fokuserar därmed på det arbetet. Det inkluderas även aktiviteter för att minska medarbetarnas växthusgasutsläpp. Ett fåtal aktiviteter som bedöms vara mer omfattande delas upp i olika steg för varje år under handlingsplansperioden för att underlätta genomförandet.

Tabell 3. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2020 under prioriterat miljömål 2

Aktivitet 2020	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Uppmuntra medarbetare att använda tjänstecykel vid resor inom stadsdelsområdet.	Kommunikation och lokalenheten.	Lokalenheten

² Se även *Stockholms stads klimathandlingsplan 2020–2023 För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040; Riktlinjer för förnybar energi i stadens egna fastigheter* och *Fordonsstrategi för kommunkoncernen Stockholms stad*.

Tabell 4. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2021 under prioriterat miljömål 2

Aktiviteter 2021	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Uppmuntra medarbetare att använda cykel som transportmedel från och till jobbet.	Kommunikation och lokalenheten.	Lokalenheten
Ställ krav på fossilfrihet avseende fordon, transporter och arbetsmaskiner, vid lokalinhyrningar samt vid inköp och upphandling.	Fordonsansvarig och enhetschefer för berörda verksamheter.	Miljösamordnare
Inventera vitvaror och armaturer i förvaltningens verksamheter och lokaler.	Lokalenheten	Lokalenheten
Kartlägga elanvändningen i förvaltningshuset i syfte att hitta energieffektiviserande åtgärder.	Lokalenheten	Lokalenheten
I samarbete med fastighetsägaren upprätta en rutin för energibesparing i verksamheterna.	Lokalenheten ansvarar för förvaltningshuset. Enhetschefer för berörda verksamheter ansvarar för respektive lokaler.	Lokalenheten respektive enhetschefer för berörda verksamheter.
Öka kunskap om gröna hyresavtal hos lokalenhetens medarbetare.	Lokalenheten	Lokalenheten

Tabell 5. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2022 under prioriterat miljömål 2

Aktiviteter 2022	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Upprätta en plan för utbyte av energislukande vitvaror och armaturer i förvaltningens lokaler.	Lokalenheten	Lokalenheten
Samarbeta med fastighetsägarna för utbyte av samtliga T8 lysrörsarmaturer som finns kvar i verksamheterna.	Lokalenheten	Lokalenheten
Identifiera hyresavtal som är lämpade för gröna hyresavtal och initiera pilotprojekt.	Lokalenheten	Lokalenheten

Tabell 6. Stadsdelsnämndens löpande aktiviteter 2021–2023 under prioriterat mål 2

Löpande aktiviteter 2021–2023	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Ansöka om klimatinvesteringsmedel för energieffektiviserande åtgärder.	Lokalenheten	Miljösamordnare
Implementera den framtagna rutinen för energibesparing i verksamheter.	Lokalenheten ansvarar för förvaltningshuset. Enhetschefer för berörda verksamheter ansvarar för respektive lokaler.	Lokalenheten respektive enhetschefer för berörda verksamheter.
I samarbete med fastighetsägaren fortsätta utbyte till energieffektiv belysning i förvaltningshuset.	Lokalenheten	Lokalenheten
Byt ut energislukande vitvaror till energieffektiva vitvaror enligt den framtagna planen.	Lokalenheten	Lokalenheten

Tabell 7. Stadsdelsnämndens indikatorer under prioriterat miljömål 2

KF-indikator	KF:s årsmål 2020	Nämndens årsmål 2020	KF:s årsmål 2021	Nämndens årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	Nämndens årsmål 2022
Relativ energieffektivisering i stadens verksamheter	2 %	2 %	3 %	3 %	4 %	4 %
Totalt köpt energi i stadens verksamheter	1 945 GWh	1,8 GWh	1 945 GWh	1,89	1 945 GWh	1,87

3. Ett klimatanpassat Stockholm

Enligt Stockholms stads miljöprogram är målbilden att staden ska vara väl förberedd för att hantera konsekvenser av klimatförändringar. Stockholm ska ha en hög kapacitet att hantera effekter av höjda havsnivåer, värmeböljor och långvarig torka. Detta arbete förutsätter samverkan mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser.³

³ Se även *Dagvattenstrategi – Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering*; *Granbarkborren i skyddade områden i Stockholms stad*; *Grönare Stockholm – Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden*; *Parkplan Rinkeby-Kista Del 1 Strategier för utveckling av parker och naturområden* samt *Parkplan Rinkeby-Kista Del 2 Beskrivning park för park och naturområden* och *Plan för Stockholms stads klimatanpassningsarbete*.

3.1 Stärkt förmåga att hantera effekterna av skyfall

Etappmålet innebär att stadens verksamheter som riskerar att påverkas kritiskt av skyfall ska upprätta en handlingsplan för att förebygga störningar i befintlig miljö och stadsutveckling. Detta kan genomföras exempelvis genom att säkerställa hållbar dagvattenhantering genom gröna tak eller växtbäddar i stadsmiljö.

3.2 Stärkt förmåga att hantera effekterna av värmebölja

Etappmålet innebär att stadens verksamheter förbereder sig för att hantera höga temperaturer vid värmebölja i syfte att minska negativa effekter på människors liv och hälsa. Exempel på dessa åtgärder kan vara att utöka stadsmiljön med mer grönska, vatten och vegetation som skuggar samt ordna svalkande miljöer.

Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer

Hantering av granbarkborreangripna träd och begränsning av spridning av granbarkborre är ett av förvaltningens prioriterade områden inom miljöarbetet. Granbarkborrarna sprider sig under sommarvärmen och de längre värmeböljorna i Stockholm har lett till att granbarkborren sprider sig i mer omfattande takt. Stadsdelsnämndens aktiviteter under prioriterat mål 3 fokuserar på den utmaningen. I övrigt syftar aktiviteterna till att förbereda förvaltningen inför klimatförändringar.

Tabell 8. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2020 under prioriterat miljömål 3

Aktiviteter 2020	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Söka klimatinvesteringsmedel för växtbäddar med biokol.	Stadsmiljö	Stadsmiljö

Tabell 9. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2021 under prioriterat miljömål 3

Aktiviteter 2021	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Skapa en rutin/årshjul för ansökningsprocessen, genomförande och uppföljning av klimatinvesteringar.	Miljösamordnare	Miljösamordnare
Kartlägg granbarkborrens spridning och påverkan på stadsdelsområdets granbestånd.	Stadsmiljö	Stadsmiljö
Föreslå åtgärder för hantering av spridning av granbarkborren i stadsdelens granbestånd.	Stadsmiljö	Stadsmiljö
Planera nyplantering av pluggplantor för att kompensera för de granar som fälls ner och för att på sikt stärka den biologiska mångfalden.	Stadsmiljö	Stadsmiljö

Tabell 10. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2022 under prioriterat miljömål 3

Aktivitet 2022	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Slutföra projekt växtbäddar med biokol.	Stadsmiljö	Stadsmiljö

Tabell 11. Stadsdelsnämndens löpande aktiviteter 2021–2023 under prioriterat mål 3

Löpande aktiviteter 2021–2023	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Ansöka om klimatinvesteringsmedel för klimatanpassningsåtgärder	Stadsmiljö	Miljösamordnare
Genomföra planerade åtgärder för hantering av spridning av granbarkborren i stadsdelens granbestånd.	Stadsmiljö	Stadsmiljö

4. Ett resurssmart Stockholm

Enligt stadens miljöprogram är målbilden att Stockholm ska utvecklas till en stad där resurser används effektivt och i enlighet med EU:s avfallshierarki. Staden har identifierat och kartlagt stora resursflöden och har en utarbetad strategi för att skapa cirkularitet för dessa. Målbilden är även att Stockholm anpassar sig till att resurser är ändliga genom att utveckla och ta till sig ny teknik, nya affärsmodeller och nya livsstilar.⁴

4.1 Minskad resursanvändning och klokare konsumtion

Etappmålet innebär minskad användning av resurser och klokare val av produkter och tjänster. Under programperioden ska återbruk i stadens verksamheter mångdubblas. Dricksvattenförbrukningen och matsvinnet ska minska. Exempel på åtgärder som främjar etappmålet omfattar minimering av matsvinn i stadens verksamheter och en utökad användning av Stocket, stadens tjänst för återbruk av möbler och inventarier.

4.2 Ökad recirkulation av materiella resurser inom staden

Etappmålet innebär ökad materialåtervinning framför förbränning och omvandling till fjärrvärme för de material där det är möjligt. Stadens målsättning till år 2023 är att mängden plast som går till energiåtervinning minskar till mindre än en tredjedel jämfört med 2019 års nivåer. Exempel på åtgärder som främjar etappmålet omfattar att utveckla möjligheter till att lämna ifrån sig avfall i offentlig miljö i syfte att minska nedskräpning och spridningen av mikroplast, men även för att öka mängden av avfall som får ett cirkulärt flöde.

⁴ Se även *Avfallsplan för Stockholm 2020–2023; Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2020–2024; Klimathandlingsplan 2020–2023 För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040; samt Program för avfallshantering i det offentliga rummet.*

4.3 En ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen

Etappmålet innebär att staden genererar en högre grad av cirkulation av material inom byggprocessen. Stadsdelsnämnden har inte något specifikt ansvar att genomföra aktiviteter som bidrar till att uppnå etappmål 4.3. Dock kan arbetet med resurshållning av byggnadsmaterial kopplas till etappmålet.

Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer

Stadsdelsnämndens aktiviteter under prioriterat mål 4 fokuserar på arbetet för att minska nedskräpningen i stadsdelsområdet, vilket är ett av förvaltningens prioriterade områden. Aktiviteterna syftar till att öka medvetenheten om nedskräpning bland förvaltningens medarbetare och invånare i stadsdelsområdet för att minska mängden skräp i stadsdelsområdets utemiljöer.

Dessa aktiviteter förutsätter samarbete med andra stadsdelsförvaltningar, fackförvaltningar, privata aktörer och civilsamhället för införskaffande av infrastruktur för att hantera nedskräpningen och för att driva effektiva kampanjer med invånare. Ett fåtal aktiviteter som bedöms vara mer omfattande delas upp i olika steg för varje år för att underlätta genomförandet.

Tabell 12. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2020 under prioriterat miljömål 4

Aktiviteter 2020	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Planera pilotprojekt i samarbete med Urban ICT Arena för att effektivisera tömning av skräpkorgarna i stadsdelsområdet.	Utvecklingschef	Utvecklingschef
Samverka med fastighetsägare för att bostäder och lokaler ska få goda möjligheter till källsortering.	Enhetschefer för berörda verksamheter med stöd av lokalenheten.	Lokalenheten

Tabell 13. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2021 under prioriterat miljömål 4

Aktiviteter 2021	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Implementera pilotprojekt för effektivisering av tömning av skräpkorgar i stadsdelsområdet.	Utvecklingschef i samarbete med stadsmiljö.	Utvecklingschef
Fortsätta arbetet med att sortera ut matavfall och förbättra källsorteringen.	Enhetschefer för berörda verksamheter.	Lokalenheten
Införa källsorteringsstationer istället för individuella skräpkorgar i förvaltningshuset.	Enhetschefer för berörda enheter med stöd av lokalenheten.	Lokalenheten
I samarbete med fastighetsägare, införa matavfallsinsamling enligt matavfallsobligatoriet.	Förskola och äldreomsorg.	Förskola och äldreomsorg
Fortsätta arbetet med att minska matsvinnet.	Förskola och äldreomsorg.	Förskola och äldreomsorg
Fortsätt med områdesstädning och skräpplockning för ferie- och sommarjobbade ungdomar.	Stadsmiljö	Stadsmiljö
I samarbete med Spånga-Tensta sdf planera ett renhållningsprojekt för Järvaområdet som kan genomföras i samverkan med trafiknämnden och civilsamhället.	Miljösamordnare med stöd av stadsmiljö.	Miljösamordnare

Tabell 14. Stadsdelsnämndens aktivitet 2023 under prioriterat miljömål 4

Aktivitet 2023	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Skapa en rutin för livscykelperspektiv vid ny- och ombyggnation i nämndens egna initierade parkprojekt.	Stadsmiljö	Stadsmiljö

Tabell 15. Stadsdelsnämndens löpande aktiviteter 2020–2023 under prioriterat mål 4

Löpande aktiviteter 2020–2023	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Planera och genomföra renhållningsprojekt för Järvaområdet i samarbete med Spånga-Tensta sdf, trafiknämnden och civilsamhället.	Miljösamordnare, stadsmiljö och enhetschefer för berörda verksamheter.	Miljösamordnare
Arrangera skräpplockarevent i samarbete med civilsamhället en gång om året för att uppmärksamma nedskräpning i stadsdelsområdet.	Miljösamordnare och stadsmiljö.	Miljösamordnare och stadsmiljö.

Tabell 16. Stadsdelsnämndens indikatorer under prioriterat miljömål 4

KF-indikator	KF:s årsmål 2020	Nämndens årsmål 2020	KF:s årsmål 2021	Nämndens årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	Nämndens årsmål 2022
Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	73 %	73 %	73 %	73 %	73 %	73 %
Stockholmarnas nöjdhet med skötsel och städning av park och grönområden	73 %	73 %	73 %	73 %	73 %	73 %
Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling	70 %	70 %	80 %	80 %	90 %	90 %
Återbruk inom stadens egna verksamheter genom Stocket	5 000 st.	108 st.	Ej aktuell längre		Ej aktuell längre	

5. Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem

Enligt stadens miljöprogram är målbilden att den biologiska mångfalden i Stockholm är hög och motståndskraftig mot förändringar samt att den bidrar med diverse ekosystemtjänster. Ambitionen är att tillkommande bebyggelse ska bidra till målet genom att skapa mångfunktionella gröna lösningar och ekosystemtjänster som bidrar till en hållbar, resilient och attraktiv stad.⁵

5.1 Upprätthållna funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur

Etappmålet innebär att staden vidtar åtgärder för att upprätthålla den biologiska mångfalden i staden och att staden kan växa samtidigt som livsmiljöer för växter och djur inte förstörs eller förorenas. I syfte att uppnå etappmålet kan verksamheter värna naturreservat och naturområden där intrång kan ge irreversibla förluster. Ett annat exempel är att anpassa naturvårdsskötsel i naturmiljöer, till exempel anlagda groddammar.

5.2 Ökat genomförande av förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel

Etappmålet innebär att staden ska förstärka förmågan att genomföra åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden. Detta kan göras exempelvis genom att genomföra särskilda satsningar på prioriterade arter och miljöer samt utveckla IT-interna verktyg för naturvårdsskötsel.

5.3 Ökad andel livsmedel och varor i stadens inköp som gynnar biologisk mångfald

Etappmålet innebär att staden vid upphandling och inköp i ökad utsträckning konsumerar varor med miljömärkning. Maten ska vara god, näringsrik, hållbar, integrerad, trivsamt och säker i enlighet med stadens Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat. Under programperioden ska andelen ekologiska livsmedel av inköpta måltider och livsmedel till stadens verksamhet öka från hälften till drygt två tredjedelar. Exempel på åtgärder för att uppnå etappmålet kan vara att öka andelen ekologiskt producerade varor i stadens inköp samt ett ökat utbud av vegetariska livsmedel och varor producerade i nivå med svenska djurskyddsregler.

5.4 Förbättrad vattenkvalitet i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten

Etappmålet innebär att staden aktivt verkar för att Stockholms vattenförekomster uppnår god ekologisk och kemisk status i enlighet med EU:s vattendirektiv. Till 2023 ska vattenkvaliteten i Stockholms vattenförekomster förbättras betydligt och mängden mikroplaster minska. Exempel på åtgärder för att uppnå etappmålet kan vara att rena förorenat dagvatten, att förbättra fysiska livsmiljöer i urban vattenmiljö och åtgärda problem orsakad av gamla utsläpp och förorenade områden.

---

⁵ Se även *Dagvattenstrategi – Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering; God, hälsosam och klimatsmart mat – Förslag till matstrategi för Stockholms stad; Grönare Stockholm – Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden; Handlingsplan för minskad mikroplast 2020–2024; Parkplan Rinkeby-Kista Del 1 Strategier för utveckling av parker och naturområden samt Parkplan Rinkeby-Kista Del 2 Beskrivning park för park och naturområden och Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus.*

Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer

Stadsdelsnämndens aktiviteter under prioriterat mål 5 innebär åtgärder som kan bidra till att uppnå kommunfullmäktiges indikatorer gällande andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden samt klimatpåverkan från upphandlade livsmedel och måltider. Detta är ett av förvaltningens prioriterade områden inom miljöarbetet. Aktiviteterna omfattar implementering av ett nytt uppföljningssystem för livsmedelsinköp samt implementering av nya arbetssätt som kan leda till mer miljövänliga vanor i det dagliga arbetet.

Tabell 17. Stadsdelsnämndens aktivitet 2020 under prioriterat miljömål 5

Aktiviteter 2020	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Inventera parkträd för att säkerställa att ett hållbart trädbestånd upprätthålls.	Stadsmiljö	Stadsmiljö

Tabell 18. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2021 under prioriterat miljömål 5

Aktiviteter 2021	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Implementera uppföljningsverktyget Hantera Livs för verksamheternas livsmedelsinköp.	Ekonomienhet i samarbete med förskola och äldreomsorg.	Ekonomienhet
Starta ett kocknätverk bestående av förskolornas kockar.	Förskola	Förskola
Ta fram riktlinjer för mat och måltid i förskolan i enlighet med måltidsstrategin.	Förskola	Förskola

Tabell 19. Stadsdelsnämndens aktivitet 2023 under prioriterat miljömål 5

Aktivitet 2023	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Inventera andelen yta som är naturmark med höga naturvärden.	Stadsmiljö	Stadsmiljö

Tabell 20. Stadsdelsnämndens löpande aktiviteter 2020–2023 under prioriterat mål 5

Löpande aktiviteter 2020–2023	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Skapa ängsmark i Igelbäckens naturreservat för att öka den biologiska mångfalden.	Stadsmiljö	Stadsmiljö
Genomförande av projekt växtbäddar med biokol.	Stadsmiljö	Stadsmiljö
Implementera riktlinjer för mat och måltid i förskolan i enlighet med måltidsstrategin.	Förskola	Förskola

Tabell 21. Stadsdelsnämndens indikatorer under prioriterat miljömål 5

KF-indikator	KF:s årsmål 2020	Nämndens årsmål 2020	KF:s årsmål 2021	Nämndens årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	Nämndens årsmål 2022
Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	55 %	55 %	60 %	60 %	65 %	65 %
Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel och måltider	1,9 kg CO2 per kg livsmedel	1,9 kg CO2 per kg livsmedel	1,8 kg CO2 per kg livsmedel	1,8 kg CO2 per kg livsmedel	1,7 kg CO2 per kg livsmedel	1,7 kg CO2 per kg livsmedel

6. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö

Enligt stadens miljöprogram är målbilden att Stockholms invånare inte utsätts för skadlig exponering av buller eller luftföroreningar. Luften i staden ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Bullernivåerna i staden ska inte påverka människors hälsa negativt. Det ska även finnas förutsättningar för trivsel och rekreation.⁶

⁶ Se även *Åtgärdsprogram buller Stockholms stad 2019–2023*.

6.1 Minskad exponering av kvävedioxid och partiklar för stadens medborgare
Etappmålet innebär att exponering för skadliga halter av kväveoxid i luften ska minska under programperioden. För att minska halterna av kvävedioxid måste utsläppen från vägtrafiken minska och staden har en viktig roll i att begränsa den typen av trafik som genererar utsläpp.

6.2 Minskat omgivningsbuller

Etappmålet innebär att stockholmarna i mindre utsträckning utsätts för skadliga nivåer av buller. Staden ska arbeta med att begränsa bullret vid källan och årligen genomföra bulleråtgärder för bostäder, rekreationsområden, skolgårdar och andra offentliga platser.

Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer

Nämnden har inte något specifikt ansvar för att genomföra aktiviteter som bidrar till att uppnå prioriterat mål 6. Dock kan stadsdelsnämnden bidra genom att sprida information om stadens nya rese- och mötespolicy när den kommer ut.

Tabell 22. Stadsdelsnämndens aktivitet 2021 under prioriterat miljömål 6

Aktivitet 2021	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Informera om stadens nya rese- och mötespolicy.	HR och kommunikation	Miljösamordnare

7. Ett giftfritt Stockholm

Enligt Stockholms stads miljöprogram är målbilden att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.⁷

7.1 Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter

Etappmålet innebär en minskad användning av skadliga kemikalier. Stadens verksamheter åstadkommer detta genom att följa aktuella handlingsplaner samt att verka för en ökad medvetenhet om kemikalier bland stockholmarna. Under programperioden ska antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen i stadens verksamheter reduceras med över en tredjedel. Kraven på miljöbedömning av kemiska produkter i bygg- och anläggningsprojekt ska öka.

Exempel på åtgärder för att uppnå etappmålet omfattar bland annat att fortsätta arbetet med kemikaliesmarta förskolor och verka för en giftfri miljö i förskolan och skolan. Ett annat exempel är att fortsätta utveckla framtagna verktyg och utbildningar såsom Chemsoft.

⁷ Se även Stockholms stads kemikalieplan 2020–2023 och Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2020–2024 och Vägledning och goda exempel för Kemikaliesmart förskola.

Stadsdelsnämndens aktiviteter och indikatorer

Stadsdelsnämndens aktiviteter under prioriterat mål 7 fokuserar på implementeringen av handlingsplanen Kemikaliesmart förskola på stadsdelens förskolor samt kartläggning av förekomst av kemikalier i nämndens verksamheter genom ökad användning av Chemsoft.

Tabell 23. Stadsdelsnämndens aktiviteter 2021 under prioriterat miljömål 7

Aktiviteter 2021	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Återuppta arbetet med miljöombud som arbetar med implementering av handlingsplanen Kemikaliesmart förskola på stadsdelens förskolor.	Förskola	Förskola
Nämndens verksamheter som hanterar kemikalier ska ansluta sig till Chemsoft.	Förskola och äldreomsorg med stöd av lokalenheten.	Lokalenheten

Tabell 24. Stadsdelsnämndens aktivitet 2022 under prioriterat miljömål 7

Aktivitet 2022	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Samtlig förskolepersonal har genomgått utbildning i Kemikaliesmart förskola	Förskola	Förskola

Tabell 25. Stadsdelsnämndens aktivitet 2023 under prioriterat miljömål 7

Aktivitet 2023	Genomförandeansvar	Uppföljningsansvar
Inventera samtliga offentliga lekplatser i parkmiljö och på förskolegårdar avseende farliga ämnen i lekutrustning och markarbete.	Stadsmiljö, lokalenheten och förskola.	Miljösamordnare

Förteckning av styrdokument och handlingsplaner

Miljöförvaltningen

- 2015. Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus. Dnr: 2012-4519.
- 2016. Fordonsstrategi för kommunkoncernen i Stockholms stad. Dnr: 2015-17308.
- 2020. Granbarkborren i skyddade områden i Stockholms stad.
- 2020. Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2020–2024. Beslutad av kommunfullmäktige 2020-01-27. Dnr: MHN 2018-1179.
- 2020. Stockholms stads kemikalieplan 2020–2023. Dnr: MHN 2018-15804.
- 2020. Vägledning för kemikaliesmart förskola. Dnr: 2020-005525.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning och trafikkontoret

- 2019. Parkplan Rinkeby-Kista Del 1 Strategier för utveckling av parker och naturområden. Beslutad av Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd 2019-12-19.
- 2019. Parkplan Rinkeby-Kista Del 2 Beskrivning park för park och naturområden. Beslutad av Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd 2019-12-19.

Stadsledningskontoret

- 2013. Dagvattenstrategi – Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering. Beslutad av kommunfullmäktige 2015-03-09.
- 2013. Riktlinjer för förnybar energi i stadens egna fastigheter. Dnr: 310-1382-2013.
- 2015. Plan för Stockholms stads klimatanpassningsarbete. Dnr: 303-945/2014.
- 2017. Grönare Stockholm – Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden. Beslutad 2017-02-13. Dnr: 171-1292/2016.
- 2018. God, hälsosam och klimatsmart mat – Förslag till matstrategi för Stockholms stad. Dnr: KS 2018/430.
- 2019. Åtgärdsprogram buller Stockholms stad 2019–2023.
- 2020. Stockholms stads klimathandlingsplan 2020–2023 För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040. Beslutat av kommunfullmäktige 2020-05-25. Dnr: KS 2019/1041.
- 2020. Stockholms stads miljöprogram 2020–2023. Beslutat av kommunfullmäktige 2020-05-25. Dnr: KS 2019/1040.

Stockholm Vatten och Avfall (2020). Avfallsplan för Stockholm 2021–2024 Remissutgåva.

Trafikkontoret (2016). Program för avfallshantering i det offentliga rummet.